

Bures boahhtin

Duopmostuollohálddahusa ja erenomážit sámi foruma bealis, háliidan maiddái mun sávvat buresboahhtima seminárii. Dása mii leat illudan guhká.

På vegne av Domstoladminstrasjonen og da spesielt samisk forum, velkommen.

Den samiske dimensjonen i rettsvesenet er et uttrykk som mange har hørt. Men, hva innebærer det egentlig? Er bare honnørord eller har det en realitet? Hvordan kan vi bidra til at dette faktisk tas på alvor blant alle som har befatning med saker der samiske aspekter kommer inn?

Justitiarius har minnet om Grunnloven § 108 om staten – og dermed domstolenes plikt til å sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Dette vil stå sentralt i dag.

De siste månedene har jeg hatt studiepermisjon, og rettet oppmerksomheten mot blant annet urfolksrettigheter. Jeg har fått et innblikk i de utfordringene som reindriften nå har, og jeg har vært med på reintelling og ut på vidda for å fóre. Jeg har også fått et innblikk i sjøsamenes hverdag.

Den viktigste erfaringen jeg tar med meg er at i motsetning til de fleste andre rettsområder, har vi på dette feltet liten bakgrunnskunnskap om faktiske forhold. Hvorfor kan det hefte usikkerhet ved offisielle reintall? Hva betyr det for et distrikts tilgang til beite at nabo-distriktet gjentatte ganger har rein over på deres område? Hva gjør fóring med kulturutøvelsen? Hva med fastsettelse av kvoter og stadige endringer av rammebetingelser for sjøsamene? Hvordan kan vi som dommere være sikre på at vi stiller de rette spørsmålene?

Dagen i dag skal i hovedsak handle om det rettslige aspektet, men jeg ønsket likevel å knytte noen ord til faktum i et håp om å øke bevisstheten også rundt dette. Vi er jo alle enige om at rett jus må brukes på rett faktum for å få riktig resultat.

Det rettslige rammeverket for samiske saker har et større innslag av internasjonale rettskilder enn man normalt møter i domstolene, og gjerne konvensjoner vi ikke nødvendigvis er så familiære med. Som generalistdommere skal vi kunne håndtere det, men generell kompetanseheving er nødvendig på feltet. Dette seminaret er ment å bidra til det. Jeg mener videre at Domstolkommisjonens forslag om samiske rettigheter som et område for moderat spesialisering er klokt. Indre- og Østre Finnmark tingrett er ment å være en ressursdomstol på området, men det forutsetter et fagmiljø av minst den størrelsen som domstolen har i dag. En eventuell reversering av domstolsreformen i Finnmark vil dessverre innebære et tilbakeskritt for samisk rettsikkerhet. Veien å gå er å styrke begge tingrettene og jordskifteretten i Finnmark, deretter alle domstolene i det samiske språkforvaltningsområdet, som neste skritt i det arbeidet vi må gjøre for å sikre økt kunnskap om samiske rettsforhold i alle landets domstoler på sikt.

Jeg er glad for at mange advokater deltar i dag. Som justitiarius nevnte, spiller dere en viktig rolle i disse sakene.

Med dette som bakteppe, vil jeg snart gi stafettpinnen videre til en som kan mye om faktum, jus og politikk knyttet til samiske forhold, nemlig sametingspresident Silje Karine Muotka.

Hun tiltrådte som sametingspresident etter valget i 2021 og representerer Norgga Sámiid Riikkasearvi/Norske Samers Riksforbund. Inneværende periode er hennes fjerde på Sametinget. Så langt i hennes tid som president, har Sametinget blant annet arbeidet med oppfølging av Høyesteretts dom i Fosensaken.

Vi ser frem til sametingspresidentens innlegg – leage buorre.